

Kartläggning av backsvalekolonier i Skåne.

En jämförelse av antal kolonier mellan åren 2020–2021 och 2026.

Av Bengt Legnell

Åren 2020–2021 genomfördes en riksomfattande kartläggning av backsvalekolonier i BirdLifes regi.

Mycket har hänt sedan dess vilket bland annat lett till att backsvalan omklassificerades 2025 på den svenska rödlistan och arten är nu ”EN” klassad - starkt hotad.

Sedan 2020 har jag följt backsvalekolonierna i Skåne, en region som traditionellt haft gott om backsvalar och har numer regionalt Sveriges största population och flest kolonier.

Under sommaren 2026 genomförde jag en kartläggning av de skånska backsvalekolonierna för att jämföra med resultatet från den riksomfattande inventeringen 2020–2021. Speciellt fokus lades på de större kolonierna vilka oftast är belägna i naturliga branter utmed den skånska kusten och sand/berg täkter där aktiv kommersiell verksamhet fortfarande bedrivs.

Resultatet av jämförelsen mellan 2020–21 och 2026, en femårsperiod, presenteras i denna rapport.

2020–2021 rapporterades 95 kolonier i Skåne.

Dessa kolonier var jämnt fördelade mellan sådana som var belägna i kommersiella täkter (30 kolonier), upplagda högar tillsammans med små ”bondgropar” (33 kolonier), kolonier i naturliga rasbranter utmed kusten (27 kolonier) samt 6 kolonier i stensättningar i hamnar.

2026 rapporterades 56 kolonier – nästan en halvering.

Av dessa var 16 belägna i sand/bergtäkter – nästan en halvering. 12 kolonier i upplagda högar. 7 kolonier i ”bondgropar”. 17 i naturliga rasbranter utmed kusten samt 5 kolonier mellan stenblock i hamnar.

Under juni – juli 2026 besökte jag totalt 61 lokaler där det rapporterats backsvalekolonier mellan 2024 – 2026.

Förklaring till tabellen nedan:

1 – naturlig rasbrant, 2 – stensättning (hamn), 3 - täkt, 4 – bondgrop, 5 – Upplagd hög.

A–eget besök 2026, B riksinventeringen 2020–21. **Röd text** – ingen häckning 2026.

Kommun och lokal	bohål	svalor	1	2	3	4	5	A	B	Kommenrar
BJUV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ingen häckning rapporterad 1900 - 2026
BROMÖLLA										
AB Björklunds Grus, Östad	650	100			X			X	X	Sandtäkt, 4 grupper av hål. Mycket aktivitet i den största med 360 hål. Ingen aktivitet i två grupper. Totalt 630 bohål.
(Nymölla)	-	-					X	X	X	Ingen häckning rapporterad 2026
(Hultegårdsvägen, Näsum)	-	-			X			X		Ingen häckning rapporterad 2026
(Paddelhallen, Bromölla)	-	-					X	X		Ingen häckning rapporterad 2026
BURLÖV										
Spillepeng	75	75					X		X	
BÅSTAD										
PEAB, Förslöv	300	70			X			X	X	Sandtäkt, En fin brant i naturlig kant.
(Nedlagd Makadamfabrik Båstad)	-	-			X			X		Ingen häckning rapporterad 2026
ESLÖV										
Holmby, Flyinge	-	-			X			X		Ingen häckning konstaterad 2026
Flyinge Åangar	-	-	X							1 par i å-kant, Ingen häckning 2026
HELSINGBORG										
Hasslarps Dammar	?						?			Bobygge rapporterad 2026
Helsingborgs Hamn	-	-		X				X		Ingen häckning rapporterad 2026
HÄSSLEHOLM										
Ignaberga	-	-			X			X	X	Stenbrott, Ingen häckning rapporterad 2026
Stoby Våtmark	20	15					X	X		Jordhög 2020-2021
Finja	-	-			X			X	X	Ingen häckning rapporterad 2026
Norra Melby	8	?			X			X		Mindre nedlagt sandtag, Osäker om häckning fullbordades: Inga svalor sedda.
Västra Lommarp, Vinslöv	-	-				X		X		Husbehovsgrop. Häckning rapporterad 2023-2025
Mala	-	-			X			X		Nedlagd sandtäkt. Häckning i sparad brant fram till 2025. Ingen häckning rapporterad 2026
Tyninge					X			X		Mindre nedlagd sandtäkt. Häckning i sparad brant fram till 2025 Ingen häckning rapporterad 2026
HÖGANÄS										
Tjöröd återvinning, Höganäs	-	-					X	X		Ingen häckning rapporterad 2026
Höganäs flygfält	-	-	-				X	X		Ingen häckning rapporterad 2026
Buskaröd	-	-					X	X		Ingen häckning rapporterad 2026

Kommun och Lokal	bohål	svalor	1	2	3	4	5	A	B	Kommentar	
HÖRBY										Ingen häckning rapporterad sedan 2007	
HÖÖR										Ingen häckning rapporterad sedan 2018	
KLIPPAN											
Mölletofta stenbrott	60	60			X			X		Stenbrott. Rapporterad 2023. Ingen häckning rapporterad 2026	
KRISTIANSTAD											
AB Johansons Grus, Fjälkinge	65	30			X			X	X	Sandtäkt med tillstånd till 2030	
Swerock, Bäckaskog, Fjälkinge	337	80			X			X	X	Sandtäkt. 2 grupper av hål. 285 hål med mycket inflygningar. 52 hål som verkade övergivna.	
Höröd sandtäkt	50	38			X			X	X	Nedlagd sandtäkt där viss kommersiell verksamhet fortgår.	
Horna Grushåla, Åhus	18	30						X	X	X	Upplagda sandhögar
Swerock, Önnestad	15	0			X			X	X		Två små kolonier i stenmjölshög
Stenbrott, Bössebacken	-	-			X			X	X		Ingen häckning rapporterad 2026
Sånnarna, Åhus	-	-						X	X	X	Ingen häckning rapporterad 2026
Illnestorpsv., Tollarp	-	-						X		X	Hög, Ingen häckning rapporterad .
Ullstorp, Kalkbrott	65	?			X			X	X		Ingen häckning rapporterad 2026
Bertilstorp	-	-			X			X			Nedlagd sandtäkt. Häckning rapporterad 2023-24 Ingen häckning rapporterd 2026.
KÄVLINGE											
Barsebäcks Hamn	?	20	X								Söder om hamnen
Löddeköpinge	128	120						X		X	Hög. Ingen häckning rapporterad 2026
LANDSKRONA											
Utfyllnaden, Landskrona Hamn	50	50						X			Jordhög vid hamnen
Ven	960	350	X					X	X		Syd-östra Ven:210 bohål, 65 svalor Västra Ven: 200 bohål, 50 svalor Nord-västra Ven: 500 bohål, 200 svalor Norra Ven: 50 bohål, 35 svalor.
Gråen (Landskrona Hamn)	?	10		X				X	X		Häcker mellan stenblock på ön Gråen
Ålabodarna	103	31	X					X	X		2–3 grupper Utmed stranden
Sandberget	230	125	X					X	X		3 grupper utmed stranden
LOMMA											
Alnarps strandängar	?	3	X								Bristfällig info på Artportalen
Lomma kustdammar	65	65						X		X	Upplagd hög 2020 – 2021.
Habo Gård	120	120						X		X	Upplagd hög 2020
Habo Dammar	?	30						X		X	Upplagd hög 2020
Habo Båttuppläggning	65	30						X		X	Upplagd hög 2021
Lerbäcksvägen, Flädie	?	25						X		X	Upplagd hög 2021

Kommun och Lokal	bohål	svalor	1	2	3	4	5	A	B	Kommentar
LUND										
Tvedörasjön	98	40			X			X	X	Fin brant i mindre nedlagt sandtag
Sydsten, Hardeberga	60	20			X			X		
AGAB återvinning, Hardeberga	51	20					X	X		
Norregård, Vombvägen	165	50			X			X		Husbehovsgrop. Svalor häckat många år.
Ekeberga ängar, Flyinge	?	3					?			Bristfällig information på Artportalen
Swerock, Blentarp	-	-			X			X		Stenbrott, Ingen häckning rapporterad 2026
Revingefältet	90	60				?			X	
Örtofta Sockerbruksdammar	95	85								Häckade till 2025. Ingen rapport 2026
MALMÖ										
”Padd-reservat” Hamnen	?	6					X		?	Upplagd hög
Swerock? Sand/grus depå? Hamnen	15	20					X		?	Upplagd hög
”Bassängkajen” Hamnen	?	10		X					?	Mellan stenblock i kaj?
Björkelundadammen, Oxie.	150	200					X		X	Upplagd hög
Kalkbrottsjön, Klagshamn	15	11					X		X	Upplagd hög?
OSBY										Ingen häckning rapporterad sedan 2008
PERSTORP										Ingen häckning rapporterad 1900–2026
SIMRISHAMN										
Ravlunda Skjutfält	400	200	X					X	X	Tre grupper av bohål.
Ejlertslund, ÖstraVemmerlöv	113	50			X			X	X	Nedlagd sandtäkt.
Ejlertslund Bondgrop -”-	25	15				X		X		Bondgrop i åkern vid gården
Hamnen, Simrishamn	?	40		X				X		Mellan stenblock i hamnen
Bunkern, Vik’s hamn	76	60	X					X	X	Svalorna anlände sent i år, efter juni 04
Orelund/Knäbäckshusen	86	30	X					X	X	Svalorna försvann 2025.
Kiviks Kapell	30	10	X					X	X	Rapporterad häckning 2011–2023
Kiviks Hamn	?	30		X				X		Häckade mellan stenar 2023–2024
Skillinge Hamn	3	6		X					X	Mellan stenblock?
Östra Hoby	15	30					X		X	Upplagd hög 2020–2023
Vitemölla badhotell	20	30	X					X	X	Rapporterad häckning 2012–2024
SJÖBO										
Återvinningen, Sjöbo	54	30					X	X		Ny lokal 2026. Hög i NCC’s depå
Ilstorp täkt	40	30			X			X	X	Nedlagd sandtäkt. Nu naturreservat
Frihultabäcken, Bösarp	5	10	X							Koloni i å-kant!
Karup Nygård	5	2				X		X		Äldre bondgrop
Rondellen, Sjöbo	73	50					X	X	X	Jordhög, Ystadsrondellen 2022-23
Swerock, Öved	134	70			X			X	X	Stenbrott, Häckning 2020-24
Blentarp	5	10			X			X	X	Nedlagt sandtag

Kommun och Lokal	bohål	svalor	1	2	3	4	5	A	B	Kommentar	
SKURUP											
Bösarps Grus & Torrbruk AB -1	110	50			X			X		Sandtag.	
Bösarps Grus &Torrbruk AB - 2	0	0			X			X		Vid besök maj 16 räknade vi 40 bohål. Efter detta besök anlade företaget en väg som raserade häckväggen! Svalorna försvann. Möjligen flyttade de till närliggande Bösarp-1, vars koloni växte betydligt sedan besökmaj16	
Hörte Hamn	20	10	X						X	Strandkant vid hamnen	
Stenberget, Blentarp	42	42			X			X	X	AB Sydsten´s stenbrott. Häckning t.o.m. 2023, Ingen häckning - 2026	
Näsbyholms sjön,	?	40	?							Häckning 2020 – 2025. Ingen häckning rapporterad 2026	
STAFFANSTORP										Ingen häckning rapporterad 2026	
SVALÖV										Ingen häckning rapporterad sedan 2009	
SVEDALA											
Lemmertströ Gård, Börringe	?	50				X				Bondgrop. Lokalen ny för i år.	
Flängevadsvägen, Torups våtmark	30	?				X			X	Bondgrop med häckning 2020–2021	
Böksmosse, Torups Våtmark	?	?			?				X	Mindre, nedlagt sandtag vid gård?	
Utsiktsgatan, Bara	25	?						X	X	Upplagd hög 2020.	
Björkelundadammen, Oxie	60	45						X	X	Upplagd hög 2020	
TOMELILLA											
Lilla Ramsåsa, Tryde	320	100						X	X	X	Bondgrop tillhörande Ramshill Gård. Häckning rapporterad årligen sedan 2020. En stor, viktig koloni!
Tomelilla avfallsanläggning	110	50						X	X	X	Upplagda högar i Tomelilla parkförvaltnings depå. 2022–2026
Bertilstorp, Kristinehov	30	30				?			X		Troligen bondgrop. Häckning 2017–2023
TRELLEBOR2017–23											
Maglarps skjutbana	?	100			X				X		Nedlagt sandtag.
Hamnpiren, Gislövs läge	?	12		X							Mellan stenblock
Köpmansgatan, Smygehamn	6	12		X					X		Mellan stenblock i hamnen
VELLINGE											
Skanörs Hamn	?	8		X							Mellan stenblock, norra piren
Paviljong-skolan, Skanör	20	20						X			200 meter norr om skolan
Foteviken	50	80						X	X		Norr om ridskolan
Skanörs vången	149	149			X				X		2020
Skanörs f.d. soptipp	90	90						X	X		2021

Kommun och Lokal	bohål	svalor	1	2	3	4	5	A	B	Kommentar
YSTAD										
Kåseberga, nedanför silon öst om hamnen	120	60	X					X	X	Svalorna återvände till denna brant efter endast ett fåtal häckningar 2021–2025
Kåseberga, 200m. 200m. väst om rökeriet.	86	40	X					X		Kolonin etablerades 2024. Ras & angrepp av mink under sommaren.
Kåseberga, drygt 1km. väst om hamnen	0	0	X					X	X	Den höga branten som ligger öster om Kabusa skjutfält har varit den huvudsakliga häckbranten runt Kåseberga under många decennier. Ingen häckning rapporterad i år.
Hammars Backar	80	25	X					X	X	Svalorna anlände sent- första hälften av juni. Samtliga bohål från tidigare år raserade. 5 nygrävda grupper men mycket lite aktivitet runt kolonierna 7/7
Ruthbovägen, Svarte	150	60	X					X	X	Samtliga hål nygrävda efter ras i branten
Öst om Ruthbovägen, Svarte	25	20	X					X		Efter erosionsras dog kolonin ut 2021
Löderups Camping	20	30	X					X	X	Omfattande ras decimerade antal bohål.
ÅSTORP										
Johansons Grus AB, Maglaby	335	60			X			X	X	Grustag. 4 grupper av hål. Häckning sedan 2005
ÄNGELHOLM										
Johansson´s Grus AB, Hillarp	110	60			X			X		Sandtag, Munka-Ljungby
Motorcrossbanan. Hillarp	102	40						X	X	
Rögle-hallen, Ängelholm	42	40						X	X	Kommunens depå.
Johansson´s Grus AB, Skörpinge	30	20			X					Stenbrott
ÖRKELLJUNGA										Ingen häckning rapporterad sedan 2013
ÖSTRA GÖINGE										Ingen häckning rapporterad sedan 2016

Sammanfattning

Naturliga rasbranter

2020–21 kartlades 27 kolonier i denna biotop. 2026 återstod 17 kolonier. De flesta kolonierna som försvunnit efter 2020-21 var små, tillfälliga kolonier, men även några som varit etablerade under minst 20–30 år, t.ex kolonierna vid Kiviks kapell och Vitemölla badhotell som försvann 2023–24.

Anmärkningsvärt 2026 var att häckning verkar ha uteblivit vid Kåseberga västra brant varifrån häckning rapporterats årligen under nästan 50 år.

Även närliggande Hammars Backar hade lägst antal häckningar sedan detta projekt startade 2020.

Vid Orelund uteblev häckning helt 2026 efter det att en koloni etablerade sig vid denna brant 2023. Förmodligen flyttade denna grupp svalor tillbaka till branten vid Vik's bunker som ligger utmed samma strandkant 800 meter söder om Orelund-kolonin. Efter endast ett fåtal häckningar vid "bunkern" de senaste 3 åren räknade jag här 76 nya hål och full fart på svalorna 2026. (Här fanns runt 2020 ett par hundra bohål)

Vid Ravlunda skjutfält och Ruthbovägen (norr om Svarte), vilka tillsammans med nämnda kolonier vid Kåseberga, Hammars Backar och Vik's Hamn/Orelund utgör de fem stora huvudlokalerna utmed Skånes sydöstra kust-sträcka, verkade häckning ha gått bra 2026.

Nämnvärt är även att svalorna inte börjat gräva bohål vid Vik's bunker och Hammars Backar under besök juni 05. Svalorna etablerade således sina kolonier någon gång efter detta datum.

Vid Ven hade en jättekoloni med ca. 500 bohål etablerat sig på öns västra sida (norr om Kyrkviken). Totalt har antalet bohål legat stabilt efter att ha minskat runt 2022–2023.

Kolonierna vid Ålabodarna och Sandberget utmed kusten norr om Landskrona har legat stabilt de senaste åren. (rapportering till Artportalen är mycket osäkra under 2020 – 2024 vid dessa två lokaler

De åtta största och mest betydelsefulla kolonierna i naturliga rasbranter,

Lokal	2026	2025	2024	2023	2022	2020-21
Ven (4 - 6 kolonier)	960	661	1120	659	1600	1300
Ravlunda Skjutfält	300	375	55	70	100	200
Vik's hamn/Orelund (1-2 kolonier)	76	115	52	115	127	335
Kåseberga (2 – 3 kolonier)	206	365	90	115	133	150
Hammars Backar	80	292	278	220	271	253
Ruthbovägen, Svarte	150	213	114	90	130	125
Sandbergen, Landskrona	230	337	?	?	?	150
Ålabodarna, Landskrona	103	42	?	?	?	25

Anledningen till minskningen av bohål vid Ven, Hammars Backar, Kåseberga och Ravlunda 2023–2024 berodde på att vinterstormar raserat häckbranter och de nya branterna som uppstod verkade alltför porösa och rasbenägna.

Stensättning

Denna häckbiotop är relativt ovanlig i Sverige. Oftast är dessa kolonier belägna mellan stenblock i hamnpartier, vilket är fallet med samtliga sådana häckningar i Skåne.

2020–2021 rapporterades 5 sådana häckningar, 2026 rapporterades 6 lokaler med häckning – dock i ett par fall i olika hamnar.

Kiviks hamn murade t.ex. 2025 igen sprickorna mellan stenblocken vilket resulterade i att kolonin där försvann.

Den största kolonin är belägen på ön Gråen i Landskrona hamn. Här har som mest rapporterats drygt 50–70 svalor runt kolonin (av förklarlig anledning är det omöjligt att räkna ”bohål” i sådana kolonier). Övriga kolonier är mindre med uppskattningsvis 5–10 par.

Täkter

Det har ofta varit svårt att tyda rapporter från Artportalen – AP, och en hel del möda har lagts ner med att studera satellitfoton för att få ett grepp om huruvida rapporterna syftar till aktiva, kommersiella täkter, nedlagda sådana, upplagda högar på större arbetsplatser eller större bondgropar/mindre privata sandtäkter. Ibland är GPS koordinaterna fel och ett flertal namn på samma lokal kan ha använts.

Ofta byter täkter med aktiv verksamhet ägare, blir uppköpta av konkurrerande täktföretag eller ingår samarbeten vilket gör att det är svårt att få ett grepp om vilket företag som sköter driften av täkten.

I flera fall där täkt-tillstånd gått ut och aktiv brytning upphört, fortsätter företaget med annan ballast-verksamhet i täkten. Inte ens Länsstyrelsen verkar ha full koll. Fel kan ha uppstått vid klassificering av täkter jag inte personligen besökt.

Det har varit svårt för mig att bedöma storleken på dessa kolonier - det var första gången jag besökte många av dessa täkter. När det finns flera grupper av bohål i samma täkt är det svårt att avgöra hur många bohål som är aktiva, om en grupp hål grävts under tidigare häcksäsonger eller övergivits under pågående häcksäsong.

Bo-hål är ofta inte synonymt med häckning. Det kan vara hål från en tidigare säsong, nygrävda grupper av hål kan ha blivit övergivna därför att svalorna plötsligt valt att gräva nya hål i en annan del av täkten, oparade fåglar gräver egna hål vilket även hanar i ”par-relation” kan göra. Antalet bohål ger dock en indikation av hur stor en koloni är. Detta gäller även kolonier i naturliga rasbranter och upplagda högar.

2020–2021 rapporterades 30 backsvalekolonier i sand & bergtäkter, 2026 endast 17 – en halvering av täkter med kolonier på bara 5 år!

Däremot verkar storleken på kvarvarande kolonier ha vuxit på flera håll jämfört med resultatet från den riksomfattande kartläggningen 2020–2021. I flera täkter räknades 300–500 bohål 2026.

När jag kartlade backsvalekolonier i mellersta Sverige 2016–2020 såg jag samma tendens – storleken av kolonier växte under några år i kvarvarande sandtäkter, när mindre omkringliggande täkter lade ner verksamheten. Efter 3–4 år minskade storleken av kolonierna igen, ofta beroende på att de större kvarvarande täkterna övergått från att bryta natursand till att på ett mer industriellt och storskaligt sätt börjat spränga berg.

De nio mest betydelsefulla täkterna i Skåne.

Lokal	2026	2020–2021	kommentar
Björklunds Grus, Östad, Bromölla	650	83	Osäkert hur många hål som var aktiva. Många bobesök. Natursand
.PEAB, Förlöv, Båstad	300	75	Kolonin i natursandkanter
Swerock, Fjälkinge, Kristianstad	337	90	Osäkert hur många hål som var aktiva. Många bobesök. Natursand
Johanssons Grus, Fjälkinge, Kristianstad	65	31	Natursand
Hörröd grustäkt. Hörröd, Kristianstad	50	50	Nedlagt sandtag med viss affärsverksamhet. Natursand.
Eljertslunds Grus, Ö. Vemmerlöv	113	60	Nedlagt sandtag med viss affärsverksamhet. Har även 30–70 bohål vid gårdens bondgrop. Natursand
Brösarps Grus & Torrbruk, Skurup	110	83	Hade även 2026 en koloni med 30–40 hål i sin filial. Denna grävdes bort.
Johansson´s Grus Maglaby, Åstorp	335	150	Natursand
Johansson´s Grus, Ängelholm	110	?	Stenmjöl

Med ”Natursand” menas en koloni belägen i den naturliga sanden utmed kanten till täkten -till skillnad från kolonier belägna i täktens stenmjölshögar.

”Bondgropar”

Husbehovs gropar som bönder använder för eget bruk. Dessa behöver inte täkttillstånd. Tidigt på våren tar man några skopor sand och skapar därigenom fina branter som svalorna kan kolonisera. Eftersom det var svårt att avgöra vilken typ av täkt som åsyftades under den riksomfattande kartläggningen 2020–2021, finns ingen säker statistik från denna tidsperiod.

Det har visat sig att dessa täkter kan ha mycket stora och betydelsefulla kolonier och jag har därför tagit med dessa i denna sammanställning. 2026 rapporterades sju sådana täkter i regionen.

- Lilla Ramsåsa, Tomelilla. Har rapporterats sedan 2020. Över 350 bohål 2026. En viktig koloni.
- Eljertslunds Gård, Östra Vemmerlöv. Har rapporterats sedan 2021. Gropen kan ha upp till 80 hål.
- Norrgård, Vomb. Har funnits här i decenier. I år 185 hål räknade maj 20. Troligen blev det över 200 bohål, vilket jag inte kunde verifiera p.g.a. ilskna tjurar i beteshagen.
- Lemmertströ Gård. Rapporterad för första gången i år. Ett 10-tal bohål
- Karup Nygård. Mindre koloni med 5 hål. Har rapporterats de senaste åren
- Karlshemsvägen, Ystad. Rapporterades första gången i år. Ett 20-tal bohål. Denna lokal uteblev tyvärr av misstag i tabellen ovan.
- Motorcrossbanan, Hillarp, Ängelholm. Ett 50-tal hål. Kolonin har funnits här ett antal år. F.d. täkt

Upplagda högar

12 sådana lokaler rapporterades 2026, en klar minskning jämfört med rapporter från 2020–2021. Vad detta beror på har jag ingen förklaring till.

Upplagda högar kan i framtiden få en betydelse för bevarandet av den rödlistade backsvalan.

På flera håll i landet har man med framgång lagt upp eller på annat sätt skapat sand eller jordhögar speciellt för att backsvalor ska häcka i dessa.

Det främsta exemplet är Spillepeng utanför Malmö där återvinningsföretaget SYSAV lade upp en jättehög bestående av spillprodukter från sockerbetsodling. Denna koloni rapporterades första gången 2001 och bestod då av 230 bohål. Kulmen nåddes 2015 då Kenneth Bengtson räknade hela 910 hål.

Efter 2015 minskade beståndet successivt i Spillepeng samtidigt som flera kolonier plötsligt dök upp runt hamnområdet i Malmö, bl.a. etablerades en stor koloni vid återvinningsföretaget Ågab's anläggning vid norra hamnen där ca 50 bohål räknades 2025. Kan kolonin vid Spillepeng ha flyttat på sig? 2026 räknade Kenneth 75 hål vid Spillepeng.

Vid Tomelilla kommun's maskinhall och jord-depå har jag sedan 2021 jobbat med kommunens parkförvaltning för att skapa bra häckningsförutsättningar i de jordhögar som förvaras där. 2026 häckade de i tre jordhögar där jag räknade 110 bohål totalt.

Liknande häckningar rapporterades även från Ängelholm kommuns jord-depå där det 2026 rapporterades 24 bohål.

Även golfklubbar har haft mindre häckningar i sina jordhögar 2026, bl.a. Ängelholms GK och Kvarnby GK i Malmö. (Inför BirdLifes årsstämma 2024 på Ekerums Resort och Golfklubb på Öland, anlades en backsvalehög på golfbanan. I år häckade ett 30-tal par i denna hög)

Inte bara golfbanor verkar intressera backsvalor, även motocross-banor tycks väcka svalornas intresse. 2026 räknade jag t.ex. 102 bohål vid Hillarps motocross-bana utanför Ängelholm. Även Vellinge hade en stor koloni vid sin bana där Björn Malmhagen räknade ca. 200 bohål 2023.

Ilstorps nedlagda grustäkt (sedan ett par år är täkten ett naturreservat) har en motocross-bana. Vid sidan om denna anläggning finns en backsvalekoloni sedan många år.

Fördelen med att ha kolonier vid täkter, återvinningsanläggningar, kommuners jorddepåer, golfklubbar och motocross-anläggningar är att det finns tillgång till jordlastare och andra maskiner som regelbundet kan förnya högarna som koloniserats av backsvalorna.

....några slut-tankar...

Nedläggandet och omställning av verksamhet i sandtäkter, erosion i de kvarvarande naturliga rasbranterna, igenmurning av stenblock i hamnar, bortforslandet av upplagda högar, är några av de svårigheter backsvalorna behöver tampas med.

Jag tänkte avsluta med några förslag;

1. Efter samtal med ansvariga på några av de större täktföretagen har jag lärt mig att många av bergtäkterna har en överproduktion av finkornigt stenmjöl som företagen har svårt att bli av med. Kanske man kan etablera mer permanenta backsvalehögar av dessa?
2. Som nämnts ovan finns det en stor potential att få mer permanenta arrangemang och samarbeten med byggföretag, kommunala parkförvaltningar, golfklubbar (Falsterbo t.ex.), återvinningsanläggningar, motorklubbar etc. där lokala fågelklubbar kunde stå för kontakterna.
3. Jag är osäker på i vilken mån de kolonier som är belägna i naturliga rasbranter utmed den skånska kusten samt Ven, drabbas av erosions-relaterade bakslag. Jag ser årligen hur delar av dessa kolonier rasat samman. Den finkorniga sanden och svalornas egna urholkningar genom sitt tunnelgrävande är orsaken. Även den alltmer tilltagande skärmflygningen runt Kåseberga och Hammars Backar kan eventuellt ha en negativ effekt. Kanske borde man experimentera med artificiella s.k. "backsvalehotell" vilka är mycket populära på många håll runt kontinentala Europa och Storbritannien. Bifogar några videoklipp från dessa.

<https://www.hiwwt.org.uk/sand-martin-bank>

<https://www.youtube.com/watch?v=eZJdmXRo-qY>

<https://www.facebook.com/reel/3273661499487537>

Även våra grannar i väst – norrmännen har ett 20-tal sådana projekt på gång. De har en Facebook grupp som heter "Svalerne Våre" där man kan följa dessa projekt. Jag bifogar en av de roligaste:

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1493439372616249&set=pcb.1493445532615633>

Under projektets gång 2026 sattes SkOF's upplysningsskyltar upp vid sex av de mest publika lokalerna; Ravlunda (vars skylt tyvärr försvann), Vik's Bunker, Kåseberga rökeri, Löderup's Camping, Kyrkviken på Ven, samt vid Tvedörasjöns badplats.

Jag vill rikta ett stort **tack** till Skånes Ornitologiska Förening som stött detta projekt genom åren.

Källor

Uppgifterna till denna rapport är hämtade från;

- Egna besök till backsvalekolonierna under åren 2020–2026
- Rapporter i Artportalen
- <https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2022/03/Backsvaleinventeringen-2020-2021.pdf>
- <https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/sites/53/2025/07/Backsvala-kustinventering-25-2-2.pdf>

Rättelse

Av teknisk anledning kunde jag inte korrigera uppgifter i tabellen med kommunindelning av backsvalekolonier.

- Kolonin ”Lilla Ramsåsa, Tomelilla kommun är belägen i en ”Bondgrop” inte upplagd hög.
- Kolonin ”Karlshemsvägen”, Ystad kommun, är en ”Bondgrop” som uteblev från denna tabell.
- Kolonin ”Motorkrossbanan” i Ängelholms kommun är belägen i en f.d. sandtäkt inte upplagd hög.
- Jag missade en mindre koloni – 19 ex 2026, som under ett antal år häckat mellan betongblock i Malmö hamn.

Bengt Legnell, legnell@hotmail.com, augusti 2026